

Joan Carles Ventura

Planeta indultat

TRANSIT

PROCLAMACIÓ

Ho confesse: jo sempre havia detestat les Falles. Les festes de Sant Josep em semblaven una celebració excessiva, coenta, sorollosa i destrellatada fins a extrems ridículs; una mescla absurda entre la solemnitat ritual més rànica i la disbauxa desenfrenada més barroera, un frenesí destarifat de barroquisme sense mesura on el meninfotisme intel·lectual endèmic de bona part de la societat valenciana assoleix cotes màximes de mediocritat camuflades sota l'aparença de veneració pàtria –convenientment tamisada pel filtre inofensiu del regionalisme xovinista– i revestides de devoció enfervorida cap a unes suposades tradicions ancestrals que –en realitat– a penes tenen unes poques dècades d'antiguitat i són –majoritàriament– el fruit trist de la uniformització artificiosa que el franquisme va imposar a qualsevol manifestació folklòrica susceptible de ser interpretada com una posada en valor de la cultura pròpia en contraposició a la identitat centripeta impostada.

Tot això ho pensava jo des d'una acurada lectura objectiva del fenomen a nivell semiològic i des d'una perspectiva ideològica de clara influència gramsciana. I ningú no havia aconseguit mai que canviara el meu punt de vista, ni que variara una mil·lèsima de mil·límetre la posició de les meues fermes conviccions; sobretot, perquè l'argument més poderós que esgrimien contra les meues diatribes els partidaris de la festa autòctona per antonomàsia durant les nostres enceses discussions de barra de bar era sempre la mateixa suada i fal·laç cançoneta:

—Qui no ha sigut faller mai i no ho ha viscut des de dins, no ho pot entendre! —m'insistien una vegada i una altra.

—I si ma tia tinguera rodes, seria una bicicleta! —acostumava a retrucar-los jo, apropiant-me del seu esperit satíric pretesament exclusiu i demostrant-los que tampoc no calia fer grans esforços per a comprendre una celebració que es basa, essencialment, en armar gresca, fer escama i cremar ninotets.

Aclarit això, si fins ara he estat parlant de la meua aversió cap a les Falles en passat és perquè mon tio Salvador —més conegut com a Salvaorito *el del so Xuflor*— em va fer entendre un bon dia, mentre compartíem una succulenta torrada de xulles i embotits en la seua

caseta de camp, que jo estava totalment equivocat i que les nostres festes del foc són, veritablement, la millor festivitat del món mundial i que la humanitat sencera hauria de celebrar-les cada primavera.

I com va aconseguir fer-me canviar de parer d'una manera tan radical?

És una llarga història. Tan llarga com l'apassionada conversa de sobretaula que tots dos vam mantindre aquell dia, adequadament regada amb café abundant, digestius diversos, cacaus de collaret a dojo i pastes variades. Espere que disposeu de temps i de paciència per a llegir-la...

DESPERTÀ

Conta mon tio Salvaorito que la matinada del 16 de març de 1993, cap a les huit, just abans que començara a clarejar, ell acabava de prendre's la seua malta amb llet condensada com acostumava a fer cada dia i es trobava fent un riuet tranquil·lament contra la soca de la garrofera contigua a l'entrada de la seua caseta de camp. De sobte, sense saber d'on collons havia eixit, va veure com una immensa bola de foc travessava rabent el firmament de ponent cap a llevant, de la serra de Corbera cap a la rabassuda muntanya de Cullera. A una velocitat de vertigen, aquella enorme pilota incandescent es va anar fent cada vegada més i més gran i es va anar aproximant fatídicament a la seua posició...

—Em vaig témer que havia arribat el Judici Final i que acabaria morint esclafat i calcinat per aquella enorme mandonguilla ardent que venia directament cap a mi —em va confessar mon tio, al mateix temps que s'empassava un bon glop de conyac, com

si encara tinguera present l'ensurt que s'havia endut aquell matí-. Així que, sense parar-me ni a pujar-me els pantalons i amb el pardal a l'aire pengim-penjam, em vaig agenollar i vaig començar a resar-li tot d'una a la Mare de Déu del Castell. I això que, com tu bé saps, jo no he sigut mai gens beat.

En efecte, els Ripoll sempre hem sigut una família prou descreguda de mena.

El cas és que, finalment, amb un estrèpit ensordidor i un terrabastall apocalíptic, el meteorit –o el que dimonis fora allò que queia del cel a tota virolla– es va estavellar enmig del seu tarongerar, justament en el punt exacte on el pobre home tenia plantat el seu millor solc de faves.

–Allò va pegar un esclafit com de palmera final de la Nit del Foc, però multiplicada per 10.000 –em va explicar, emocionant-se a mesura que en feia memòria.

Mon tio, com és fàcil suposar a aquestes alçades del relat, era molt faller; un autèntic faller de soca-rel que vivia tot l'any amb el cor encés en flama. De fet, la seua fal·lera fallera li venia des de ben jove. En concret, des del dia en què son pare –el so Xuflo– el va portar a la seua primera mascletà de la plaça de l'Ajuntament, a la tendra edat de dotze anys, i com a colofó de la visita el va acompanyar a perdre la innocència al barri

de Russafa –que aleshores no era el paradís esnob per a *hipsters* amb ínfules de gastrònoms que és en l'actualitat, sinó una versió local de Sodoma i Gomorra a xicoteta escala i amb alguns tocs de gueto del Bronx–. La barreja mística de les dues experiències va tornar Salvaorito un acèrrim defensor de les festes josefines i un client assidu de la xampanyeria Marilyn. Però, sobretot –segons sosté ell mateix–, el que li va ocórrer aquella matinada del març de 1993 i els dies successius el van convertir en un dels màxims ambaixadors de les Falles que hi haja hagut mai sobre la faç de la Terra. A ell i a mi també de retruc, des que em va revelar amb pèls i senyals els detalls d'aquell incident tan insòlit.

El tio Salvaorito, per cert, ja no està entre nosaltres. Us ho conte perquè no us creeu falses expectatives d'arribar a conèixer-lo a mesura que avança el relat. L'home va faltar el passat 24 de juny a Alacant, durant la cremà de les Fogueres –o «les Falles d'estiu», com a ell li agradava anomenar-les–. Que morira en plena celebració de la seua festa predilecta va ser motiu de conhort per als seus familiars. Que morira d'un infart no va estranyar a ningú, perquè l'home bevia com un cosac i fumava com un carreter; deia que li agradava viure la vida animat i constantment envoltat d'un núvol de fum com si sempre estiguera en primera línia d'una mascletà. De fet,

li agradava tant l'ambient emboirat i l'olor de pólvora de les disparades que va arribar a treballar durant una temporada en una coneguda pirotècnia d'Alzira. El problema va ser que estava tan enganxat al tabac que, per poc, no va volar l'empresa sencera en un descuit, mentre intentava fumar-se un caliquenyo d'amagat darrere d'una de les barraques on farcien coets i traques. Com a conseqüència d'aquella greu negligència, el tio va ser acomiadat d'immediat, es va deprimir de valent i es va tirar a beure i a fumar encara més.

Però això són figures d'un altre paner. Tornem a aquella matinada del 16 de març de l'any 1993...

Com ja s'ha dit, en veure aquella immensa mandonguilla en flames que queia rabent cap a ell, Salvorito es va agenollar tot d'una amb els pantalons mig abaixats i, acoquinat, es va afanyar a improvisar maldestrament un parenostre per a suplicar a totes les divinitats patronals que coneixia que la seua vida no acabara aquell dia i que els seus ulls pogueren contemplar, almenys, la cremà d'aquell any. Casualitat o miracle, la pregària va funcionar i la robusta garrofera que acabava de regar amb la seua micció matutina va amortir, en bona mesura, els devastadors efectes de l'ona expansiva que va provocar el brutal impacte del meteorit al bell mig de l'hort. De resultes de la

tremebunda col·lisió, que va somoure els mateixos fonaments de la Ribera i va provocar un tsunami mai vist abans en el llit del riu Xúquer, la rebregada soca de l'arbre que li havia servit de parapet va acabar inclinada cap arrere en un temerari angle de quaranta-cinc graus i mon tio va anar redolant trenta metres per terra fins que es va acabar estavellant contra un dels marges que delimitaven l'extensió dels seus terrenys.

—La mare que va, quina *petardà* que ha pegat això!
—va exclamar, quan per fi va recobrar els sentits i es va poder reincorporar, completament recobert per un magma indestriable de pols, tarongina i fullaraca.

Després d'aplaudir amb els ulls plorosos d'emoció l'extraordinari espectacle de focs artificials que acabava de presenciar, Salvaorito es va pujar els pantalons i es va espolsar de dalt a baix el cap i les extremitats, al mateix temps que comprovava a les palpentes que no tenia cap os trencat. No s'havia fracturat res, però anava tan ple d'arrapades, contusions i blaüres que semblava que li haguera passat un camió per damunt. A continuació, el següent que va fer va ser regirar-se la butxaca de la camisa i traure's la mistera i un mig puret sobrant del dia anterior. La nicotina va aconseguir calmar-li els nervis quasi d'immediat i, quan es va veure de nou embolcallat pel fum tranquil·litzador

i ranci del tabac de contraban, es va fer l'ànim d'aproximar-se a l'epicentre del terrabastall per tal d'esbrinar què collons havia causat tot aquell rebombori. Amb màxima cautela, es va anar acostant pas a pas cap al misteriós objecte caigut del cel i, en arribar a l'alçada de la caseta, va prendre la precaució d'entrar-hi ràpidament a agafar una aixada per si de cas, per si li calia defensar-se de qui sap què.

Mentre avançava tira-tira, la polseguera ambiental s'anava reposant i dissipant a poc a poc i, al cap d'uns instants, la claror matinal li va permetre albirar on havia anat a parar exactament el bòlid sinistrat.

—Me cague en la puta d'oros i en el set de bastos —va exclamar, enrabiada—, tot justetament tenia de caure enmig del favar, xe!

Efectivament, allà on habitualment s'erigia un ple-tòric rogle de faveres esplèndides i esponeroses, amb el fruits en el punt idoni de longitud i de tendresa per a ser recollits i usats com a ingredient essencial en delicioses truites o com a exquisit toc de temporada en guisats diversos i en paelles pasqüeres, ara hi havia només un immens clot fumejant d'uns vint metres d'amplària per uns deu o dotze de fondària, un cràter abismal en el centre del qual es distingia un estrambòtic objecte de difícil descripció...

—Era com una pilota de petanca gegant —em va relatar mon tio—, però de la mida d'una furgoneta més o menys i tota esguitada de pilots lluminosos intermitents de coloraines que pampalluguejaven adesiara pertot arreu de la seua superfície metàl·lica. No sé si m'explique...

Salvaorito contemplà bocabadat aquella estranya esfera i la seua hipnòtica partitura policroma des de la vora del vertiginós precipici que havia originat en estavellar-se, sense atrevir-se a descendir pendent avall. I, en això estant, mentre sospesava si pagava la pena arriscar-se a baixar-hi per estudiar el fenomen de més a prop, l'artefacte va començar a emetre un xiulit remorós mentre es badava pel mig com una magrana i un espés baf blanquinós rajava a tota pressió pel clevill central i omplia la cavitat d'una densa bromera gasosa.

—Era talment com si alçares la tapadora d'una olla exprés i guaitares a dins en plena ebullició del putxero de Nadal.

A poc a poc, l'escletxa transversal va anar eixamplant-se més i més, fins que la misteriosa bola metàl·lica va quedar dividida en dues semiesferes simètriques unides per alguna mena de frontissa que quedava oculta a la vista. Aleshores, de l'interior d'una de les meitats, va sorgir un lament agut i vibrant que va fer que l'home s'estremira de nou de cap a peus: un

gemec intel·ligible però tan llastimós que resultava impossible desatendre'l.

—Saps quan els gats maulen en el to precis de queixa que fa que l'amo deixe qualsevol cosa que tinga entre mans i els atenga *ipso facto*? Doncs en eixe mateix to d'urgència m'estava reclamant el que fora que havia aterrat dins d'aquella enorme pilota arribada de l'espai.

Mon tio sabia prou de gats perquè en tenia una colònia nombrosa instal·lada en la seua caseta. S'alimentaven de ratolins, pardals i bestioles que caçaven pels voltants i ell a penes els havia de cuidar ni fer-los pràcticament res, però es distreia observant-los i els batejava amb els noms dels seus jugadors preferits del València Club de Futbol. En aquella temporada en concret, crec recordar que tenia per allà rondant un Sempere, un Voro, un Giner, un Leonardo, un Penev, una Molina adorable i una Mendieta ataronjada d'allò més rebonica i tracamandera.

El cas és que, en sentir aquell xiscle desolador, Salvaorito va decidir seure a la vora del cràter i baixar-ne a culades el pendent fins que es va plantar davant de l'esfera oberta com un pelló de castanya per tal de descobrir qui o què l'havia proferit. Hi va guaitar per l'escletxa amb l'aixada en alt i la sorpresa que es va emportar va ser apoteòsica...